

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
CZWARTA SEKCJA

SPRAWA JANIK przeciwko POLSCE¹

(SKARGA nr 38564/97)

WYROK – 27 kwietnia 2004 r.

W sprawie Janik przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba
złożona z następujących sędziów:

Sir Nicolas Bratza, *Przewodniczący*,

Pan M. Pellonpää,

Pani V. Strážnická,

Pan R. Maruste,

Pan S. Pavlovschi,

Pan L. Garlicki,

Pan J. Borrego Borrego, *sędziowie*

oraz Pan M. O'Boyle, *Kanclerz Sekcji*,

obradując na posiedzeniu niejawnym 23 marca 2004 r., wydaje następujący
wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 38564/97) wniesionej 30 maja 1997 r.
przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiej Komisji Praw Człowieka
(„Komisja”) na podstawie dawnego artykułu 25 Konwencji o Ochronie Praw
Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatelkę polską,
panią Barbarę Janik („skarżąca”).

2. Rząd Polski („Rząd”) reprezentowany był przez pełnomocników, pana K.

¹ Wyrok stanie się prawomocny na podstawie warunków określonych w artykule 44 § 2 Konwencji.

Drzewickiego oraz pana J. Wołasiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżąca zarzucała, w szczególności, że jej prawo do „rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie” nie było przestrzegane.

4. Skarga została przekazana Trybunałowi 1 listopada 1998 r., kiedy to wszedł w życie Protokół nr 11 do Konwencji (artykuł 5 § 2 Protokołu nr 11).

5. Skarga została przydzielona Czwartej Sekcji Trybunału (artykuł 52 § 1 Regulaminu Trybunału). Wewnątrz tej Sekcji ustanowiono Izbę (artykuł 27 § 1 Konwencji), która miała zająć się sprawą zgodnie z artykułem 26 § 1 Regulaminu Trybunału.

6. 1 listopada 2001 r. Trybunał zmienił skład Sekcji (artykuł 25 § 1 Regulaminu). Niniejsza sprawa została przydzielona do nowo utworzonej Sekcji Czwartej (artykuł 52 § 1 Regulaminu Trybunału).

7. Decyzją z 12 listopada 2002 r. Trybunał uznał skargę za częściowo dopuszczalną.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

8. Skarżąca jest obywatelką polską urodzoną w 1947 r. i mieszkającą w Stalowej Woli. 10 czerwca 1991 r. w stosunku do skarżącej i jej męża wydany został wyrok orzekający rozwód.

A. Postępowanie dotyczące podziału majątku dorobkowego

9. 21 grudnia 1993 r. skarżąca złożyła do Sądu Rejonowego w Stalowej Woli wniosek o podział majątku dorobkowego. Zwróciła się także do sądu o zabezpieczenie roszczenia.

10. 10 stycznia 1994 r. skarżąca zwróciła się do sądu o zwolnienie jej z opłat sądowych. 28 lutego 1994 r. Sąd Rejonowy w Stalowej Woli zwolnił skarżącą z opłat sądowych oraz wydał postanowienie tymczasowe, w którym ograniczył możliwości jej byłego męża rozporządzania ich majątkiem dorobkowym. 29 czerwca 1994 r. na skutek odwołania uczestnika postępowania Sąd Wojewódzki w Tarnobrzegu uzupełnił postanowienie tymczasowe.

11. 6 września 1994 r. Sąd Rejonowy w Stalowej Woli wydał postanowienie o przekazaniu sprawy do łącznego rozpoznania ze sprawą dotyczącą unieważnienia czynności prawnych (patrz część B poniżej). Podczas rozprawy 14 października 1994 r. sąd wycofał się z wcześniejszej decyzji i postanowił rozłączyć rozpatrywanie obu spraw.

12. 12 kwietnia 1995 r. sąd odrzucił zażalenie skarżącej na postanowienia z 6

września 1994 r., ponieważ zostało ono złożone po upływie terminu. 26 lipca 1995 r. na wniosek skarżącej sąd przywrócił jej termin do wniesienia zażalenia. 5 października 1995 r. Sąd Wojewódzki w Tarnobrzegu oddalił zażalenie skarżącej.

13. 11 marca 1996 r. Sąd Rejonowy w Stalowej Woli zawiesił postępowanie. Uznał, że było ono zależne od wyników postępowania dotyczącego unieważnienia czynności prawnych (patrz część B poniżej). 23 kwietnia 1996 r. Sąd Wojewódzki w Tarnobrzegu uchylił to postanowienie i przekazał sprawę do dalszego rozpatrywania.

14. 1 i 23 sierpnia 1996 r. Sąd Rejonowy przeprowadził rozprawy. 15 stycznia 1997 r. Sąd Rejonowy zarządził przygotowanie opinii eksperckiej przez firmę „TC”.

15. Skarżąca składała trzykrotnie wnioski o zabezpieczenie roszczenia, które nie zostały jednak uwzględnione.

16. Sąd przeprowadził rozprawy 3 i 8 kwietnia 1997 r.

17. 23 czerwca 1997 r. skarżąca złożyła wniosek o wyłączenie od prowadzenia sprawy sędziów Sądu Rejonowego w Stalowej Woli. Sąd Wojewódzki w Tarnobrzegu 22 lipca 1997 r. oddalił jej wniosek.

18. 6 maja, 18 sierpnia i 8 października 1997 r. sąd ponownie wzywał firmę „TC” do przedłożenia opinii eksperckiej. Następne rozprawy zostały przeprowadzone przez sąd 18 czerwca i 23 października 1998 r.

19. 6 listopada 1998 r. Sąd Rejonowy wydał postanowienie wstępne co do składu majątku dorobkowego. Postanowienie to zostało utrzymane w mocy 4 marca 1999 r. przez Sąd Wojewódzki w Tarnobrzegu. Kasacja skarżącej została odrzucona 16 października 1999 r., ponieważ została złożona po upływie terminu.

20. 10 grudnia 1998 r. sąd przeprowadził rozprawę.

21. 25 kwietnia 2001 r. skarżąca zwróciła się do sądu o wydanie w sprawie wyroku częściowego. 10 maja 2001 r. sąd oddalił jej wniosek.

22. 11 maja 2001 r. sąd ponownie zwrócił się do spółki „TC” o przygotowanie opinii.

23. Jak się wydaje, postępowanie toczy się nadal przed Sądem Rejonowym w Stalowej Woli.

B. Postępowanie dotyczące unieważnienia czynności prawnych

24. 15 listopada 1993 r. skarżąca zwróciła się do Sądu Rejonowego w Stalowej Woli o unieważnienie czynności prawnych dokonanych przez jej byłego męża.

25. Sąd przeprowadził rozprawę 23 lutego 1994 r.

26. Sąd zawiesił postępowanie na rozprawie przeprowadzonej 16 marca 1994 r. Uznał, że rozstrzygnięcie roszczenia jest uzależnione od wyniku postępowania dotyczącego podziału majątku dorobkowego małżonków. 19 sierpnia 1994 r. w

wyniku zażalenia skarżącej Sąd Wojewódzki w Tarnobrzegu uchylił to postanowienie.

27. 6 września 1994 r. Sąd Rejonowy w Stalowej Woli postanowił przekazać sprawę do łącznego rozpoznania ze sprawą dotyczącą podziału majątku dorobkowego. Jednakże 14 października 1994 r. sąd postanowił rozłączyć rozpatrywanie obu spraw.

28. Dwa lata później, 23 sierpnia 1996 r., Sąd Rejonowy wyznaczył rozprawę na 26 września 1996 r. Rozprawa ta została odroczone, ponieważ skarżąca złożyła wniosek o wyłączenie sędziego przewodniczącego. 27 września 1996 r. sąd rejonowy odrzucił wniosek skarżącej. Postanowienie to zostało utrzymane w mocy 14 listopada 1996 r. przez Sąd Wojewódzki.

29. 28 sierpnia 1996 r. skarżąca zmieniła roszczenie. 12 grudnia 1996 r. Sąd Rejonowy oddalił zmieniony pozew, ponieważ skarżąca nie określiła jego wartości. 7 lutego 1997 r. sąd oddalił jej odwołanie.

30. 7 marca 1997 r. Sąd Rejonowy oddalił wniosek skarżącej o wyznaczenie wpisu tymczasowego oraz o wydanie zarządzeń tymczasowych. Skarżąca odwołała się. 28 stycznia 1998 r. Sąd Wojewódzki uchylił postanowienie z 7 marca 1997 r.

31. Następną rozprawą została przeprowadzona 4 listopada 1997 r.

32. 25 lutego 1998 r. Sąd Rejonowy, w wyniku podwyższenia wartości przedmiotu pozwu, przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w Tarnobrzegu. 22 września 1998 r. sąd ten przeprowadził rozprawę. 2 października 1998 r. sąd postanowił, że część roszczeń skarżącej powinna być rozpoznawana przez sąd rejonowy. 18 grudnia 1998 r. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie uchylił to postanowienie i przekazał sprawę do Sądu Wojewódzkiego.

33. 5 marca 1999 r. Sądowi Wojewódzkiemu w Tarnobrzegu przeprowadził rozprawę. Wezwał skarżącą do sprecyzowania nazwisk wszystkich uczestników postępowania i odroczył rozprawę.

34. 7 kwietnia 1999 r. sąd ten wydał wyrok i oddalił roszczenia skarżącej. 24 maja 1999 r. Sąd Wojewódzki odrzucił jej apelację od tego wyroku, ponieważ nie dopełniała ona określonych wymagań formalnych. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie utrzymał 25 czerwca 1999 r. tę decyzję w mocy.

35. Skarżąca złożyła następnie wiele skarg o wznowienie postępowania, które jednak nie zostały uwzględnione.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 KONWENCJI

36. Skarżąca zarzucała, że długość obu postępowań w jej sprawach prze-

kroczyła „rozsądny termin” w rozumieniu artykułu 6 § 1 Konwencji, który w omawianym zakresie brzmi następująco:

„Przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ..., każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd...”.

37. Rząd nie zgodził się z tym stanowiskiem.

38. Trybunał przypomina, że rozsądna długość trwania postępowania musi być oceniona w świetle szczególnych okoliczności sprawy i z uwzględnieniem kryteriów ustalonych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności stopnia zawłości sprawy, postępowania skarżącego i właściwych władz oraz wagi postępowania dla skarżącego (patrz m.in. wyrok *Frydlender przeciwko Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII i *Humen przeciwko Polsce* [WI], nr 26614/95, § 60, z 15 października 1999 r.).

A. Postępowanie dotyczące podziału majątku dorobkowego

1. Stanowiska stron

39. Skarżąca zarzucała, że postępowanie trwało zbyt długo. Twierdziła, że jej sprawa nie była skomplikowana. Podkreślała, że opinia biegłego, której sporządzenie sąd zarządził w styczniu 1997 r. do tej pory nie została przedłożona sądowi.

40. Rząd twierdził, że sprawa była szczególnie skomplikowana. Podkreślał, że bardzo trudne było określenie wartości majątku małżeńskiego skarżącej. Ponadto uważał, że skarżąca przyczyniła się do przedłużenia postępowania, przedkładając liczne pisma procesowe i odwołując się od decyzji procesowych. Odnosząc się do postępowania odpowiednich władz, Rząd twierdził, że działały one z należytą starannością. W konkluzji Rząd zwrócił się do Trybunału o stwierdzenie, że nie doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.

2. Ocena Trybunału

41. Postępowanie rozpoczęło się 21 grudnia 1993 r., kiedy skarżąca złożyła wniosek do Sądu Rejonowego w Stalowej Woli. W świetle materiału dostępnego Trybunałowi w dniu przyjmowania niniejszego wyroku, postępowanie nadal się nie zakończyło. Jego długość wynosi więc ponad 10 lat i 3 miesiące.

42. Trybunał uważa, że nawet jeżeli sprawę można uznać za do pewnego stopnia skomplikowaną z powodu konieczności zgromadzenia dowodów, nie można uznać, że fakt ten uzasadnia ogólną długość trwania postępowania.

43. Odnosząc się do postępowania skarżącej Trybunał zauważa, że nie wydaje się, iż sposób w jaki wykonywała ona swoje prawa procesowe znacząco przyczynił się do przedłużenia postępowania.

44. Oceniając postępowanie władz krajowych, Trybunał zauważa, że w procesie gromadzenia dowodów nastąpiły opóźnienia. W szczególności wydaje się, że opinia biegłego, której sporządzenie sąd zarządził w 1997 r., nie została dotychczas przedłożona do sądu (patrz paragrafy 14, 18, 22 powyżej).

45. W konsekwencji, biorąc pod uwagę ogólną długość trwania postępowania, Trybunał uznaje, że w niniejszej sprawie nie został dochowany wymóg rozsądnego terminu przewidziany w artykule 6 § 1 Konwencji.

46. Doszło więc do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.

B. Postępowanie dotyczące unieważnienia czynności prawnych

1. Stanowiska stron

47. Skarżąca zarzucała, że postępowanie trwało zbyt długo. Ponadto twierdziła, że sprawa była prosta. Uznała więc, że doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.

48. Rząd twierdził, że sprawa nie była skomplikowana. Utrzymywał jednakże, że skarżąca w znaczący sposób przyczyniła się do przedłużenia trwania postępowania. W konsekwencji Rząd zwrócił się do Trybunału o stwierdzenie, że nie doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.

2. Ocena Trybunału

49. Postępowanie rozpoczęło się 15 listopada 1993 r., kiedy skarżąca złożyła swój pozew do Sądu Rejonowego w Stalowej Woli i zakończyło się 7 kwietnia 1999 r. Trwało więc niemal 5 lat i 5 miesięcy.

50. Trybunał zauważa, że strony zgodziły się, iż sprawa nie była szczególnie skomplikowana (patrz paragrafy 47 i 48 powyżej). Nie ma więc powodu, by sądzić inaczej.

51. Trybunał zauważa, iż prawdą jest, że skarżąca zmieniła swoje roszczenie i wniosowała o wyłączenie sędziego przewodniczącego. Jednakże nie wydaje się, by te wydarzenia znacząco przyczyniły się do wydłużenia postępowania.

52. Rozpatrując postępowanie władz krajowych, Trybunał zauważa, że przez okres dwóch lat, tj. pomiędzy 14 października 1994 r. a 23 sierpnia 1996 r., w sprawie nie podejmowano żadnych czynności.

53. Oceniając wszystkie właściwe fakty jako całość, Trybunał uznaje, że wymóg „rozsądnego terminu” zawarty w artykule 6 § 1 Konwencji nie został zachowany w niniejszej sprawie.

54. Doszło więc do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

55. Artykuł 41 Konwencji przewiduje:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

56. Skarżąca domagała się przyznania jej 428 000 zł tytułem rekompensaty za szkody materialne i niematerialne, których doznała w wyniku przedłużających się postępowań.

57. Rząd twierdził, że roszczenia skarżącej były wygórowane i zwrócił się do Trybunału o orzeczenie, że samo stwierdzenie naruszenia stanowi wystarczające zadośćuczynienie.

58. Odnosząc się do roszczenia za szkody materialne, Trybunał stwierdza w oparciu o przedstawione mu dowody, że skarżąca nie wykazała, że rzekomo doznane przez nią szkody materialne spowodowane zostały przez nadmierną długość rzeczonych postępowań. W konsekwencji brak jest usprawiedliwienia dla przyznania jakiegokolwiek świadczenia z tego tytułu (patrz *mutatis mutandis*, *Kudła przeciwko Polsce* [WI], nr 30210/96, § 164, ECHR 2000-XI).

59. Trybunał uważa, że skarżąca doznała szkód natury niematerialnej w postaci stresu i frustracji spowodowanych przedłużającymi się postępowaniami, które nie mogą zostać zrekomensowane samym orzeczeniem naruszenia. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy oraz orzekając na zasadzie słuszności, Trybunał przyznaje skarżącej z tego tytułu kwotę 8 000 EUR.

B. Koszty i wydatki

60. Skarżąca nie domagała się zwrotu jakichkolwiek kosztów i wydatków poniesionych w związku z postępowaniem przed Trybunałem.

C. Odsetki z tytułu zwłoki

61. Trybunał uważa, że odsetki z tytułu zwłoki w wypłacie powinny być ustalone zgodnie z marginalną stopą procentową Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji;
2. *Uznaje*, że
 - (a) pozwane państwo ma wypłacić skarżącej, z tytułu szkód niemate-

rialnych, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji, 8 000 EUR (osiem tysięcy euro), które będą przeliczone na walutę polską według kursu z dnia realizacji wyroku, plus jakikolwiek podatek, jaki może być pobrany;

- (b) zwykłe odsetki według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe będą płatne od tej sumy od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty;

3. *Oddala* pozostałą część żądania skarżącej dotyczącą zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie 27 kwietnia 2004 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kanclerz Sekcji

Nicolas BRATZA
Przewodniczący